

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Александра Константинова Главанакова, СУ „Св. Климент Охридски“

За дисертационния труд на Стоян Георгиев

на тема

Драматургията на Пинтър и рецепцията ѝ в България

дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност 2.1. Филология, „Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия“ (направление направление „Нова и съвременна българска литература“ и направление „Сравнително литературознание“)

1. Данни за дисертанта

Стоян Георгиев е роден през 1963 г. в гр. Бургас, където завършва завършва Английската езикова гимназия „Гео Милев“ през 1982 г., а през 1989 г. – българска филология във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“. Работил е като хоноруван преподавател по Антична и Западноевропейска литература в Бургаския свободен университет в периода 1998-2002 г. Автор е на два сборника с разкази, стихосбирка, три романа и пиеса, като е публикувал много свои произведения в пресата. От 2008 до 2011 г. е бил водещ на предаването за култура, образование и религия „Без маска“ по национална телевизия СКАТ. Редактор е на десеттомното издание на събраните съчинения на Петко Росен, осъществено от издателство „Божич“ – Бургас (2011-2015 г.). Има пет публикувани статии по литературни въпроси с историческа и критическа насоченост, като четири от тях са пряко свързани с темата на дисертацията.

2. Данни за докторантурата

Стоян Георгиев е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка на 1 август 2012 г. в секциите „Нова и съвременна българска литература“ и „Сравнително литературознание“ в ИЛ, БАН. След изтичане на срока от три години на докторантурата Стоян Георгиев е поискал и получил удължаване на срока на обучението си като докторант и е отчислен с право на защита на 1 август 2016 г. Представя своя дисертационен труд за обсъждане през декември 2017 г. в ИЛ, което завършва с препоръка за преработка на текста. След повторно обсъждане на труда на съвместно заседание на двете секции на 11 април 2019 г. е взето решение да се придвижи дисертацията към публична защита.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд „Драматургията на Пинтър и рецепцията ѝ в България“ е в обем 298 страници, включва 5 приложения, библиография от 250 заглавия (91 на английски език и 159 на български език). Дисертацията е структурирана в увод, три глави, заключение и библиография. Авторефератът е в обем от 27 страници и щрихира в най-общ план основните аспекти от изследването - целите и задачите, обекта, предмета и методологията, структурата и съдържанието, основните постановки и приносите на труда.

Изследването на Стоян Георгиев има интердисциплинарен характер, като се стареа да съчетае литературноисторическия прочит на творбите на Харолд Пинтър, поставяйки ги в изчерпателно представен контекст на следвоенната британска драма, заедно с анализ на ниво език и стил на българските преводи на три пиеси от Пинтър. В литературоведски план дисертацията впечатлява с добросъвестното издирване, систематизиране и анализиране на твърде обемен литературноисторически материал, което е едно от достойнствата на труда. Този материал е представен в глава първа, посветена на обстоен преглед на английската драматургия (смятам, че употребата на „литература“ в заглавието на главата е неточно и подвеждащо), както и във втора глава, която се фокусира върху основни теми в драматургичното творчество на Пинтър. Афинитетът към подобен тип изследвания не е изключение за съвременното българско литературознание. Достатъчно е да споменем множеството публикации и мащабното проучване на проф. Корнелия Славова, един от най-задълбочените изследователи, прилагачи културологично ориентирани теории в преводознанието към рецепцията на англоезична драма, в нейния случай – американска драма.

В глава трета докторантът си поставя за цел да сравни двата превода, съответно на Антония Парчева и на Галина Томова-Станкева, с оригинала на три от пиесите на Пинтър: „Кухненският асансьор“, „Ничия земя“ и „Измяна“, за да разкрие чрез подробен семантичен и лексикален анализ на отделни фрагменти голямата разлика, която съществува между тях, както подчертава Георгиев на стр. 177. От друга страна, в същия параграф дисертантът поставя и друга цел на своето изследване: „най-вече въпросът за сценичната реализация на предложените от двете ни видни преводачки варианти на текста“ (стр. 177). Реално това са цели от съвсем различен порядък, тъй като първата изисква да се прави изследване на ниво език в акта на превода на драматургични текстове, а втората – да се изследва сценичният

език на постановките. В този смисъл двете цели, които си е поставил докторантът, предполагат приложението на различна теоретична рамка, както и на различни методологически подходи. Такива за съжаление не са представени в дълбочина.

Четейки глава трета „Рецепцията на Пинтър в България“, която би следвало да е ключовата, аналитична глава на дисертацията с оглед на зададеното заглавие, в мен възниква въпросът: какъв е всъщност фокусът на това изследване? В обем от 30 страници (стр. 177 – 201) от тази глава докторантът прави опит за паралелен сравнителен анализ на извадки от два превода на избраните пиеси. За съжаление резултатът е твърде похвърностен, като не се влиза в дълбочина по отношение на разнообразието от художествени тропи и стилистични фигури в оригинала и техния разнопосочен пренос на български език. Коментарите на дисертанта в повечето случаи са оценъчни, а не аналитични. Как според него се различава лексикалният от семантичният анализ? Дисертацията не отчита и ролята на понятието *translation equivalence* – точността при преноса между двата езика при превод – което е ключово и има пряко отношение към зададената от докторанта цел. Тук следва да се споменат наличието на множество модели и аналитични подходи, приложими при анализ на превода на текстове, разработени от Итамал Евен-Зохар, Гидеон Тури и други, както и важни теоретични разработки, търсещи връзката между драматургичните текстове и техния превод, особено що се отнася до рецепцията в различни културни среди, като тези на Сюзан Бенет, Патрик Павис и други. За съжаление в текста на дисертацията особено по отношение на рецепцията се забелязва липсата на сериозни теоретични постановки, които да бъдат систематично приложени в аналитичната част. Някои от гореспоменатите имена се срещат спорадично, но не са представени основните им виждания по тези въпроси, както и не е очертана позицията на самия дисертант по отношение търсенията за точност на превода. За мен това е съществена липса.

Във втората, и по-голяма като обем, част от третата, аналитична глава е отделено място на същинската тема на дисертацията: изследването на рецепцията на Пинтървите пиеси в България. Тук отново са налице достоинства на работата, които бяха отбелязани и по отношение на обзорната част на труда в глава първа. Събран е и обобщен значителен по обем материал, който впечатлява с детайлите във фактологията. Стоян Георгиев избира подход в изследването си на театралната рецепция на Пинтър у нас, който се основава на паралел между няколко английски постановки на четири негови пиеси, повечето дебютни,

с представленията им в България в стремежа си да открие приликите и разликите, характеризиращи българските и чуждестранните режисьори (стр. 224). Според това твърдение неговият фокус е единствено режисьорската работа като илюстрация на рецепцията. В основната си част дисертантът прави преглед на различни отзиви, рецензии и коментари в пресата, свързани със специфичния прочит на даден режисьор на различните постановки. Този преглед е систематичен и полезен. Преобладаващите методи, прилагани от Георгиев, са описанието, резюмето с акцент върху оценъчност на режисьорската и актьорската работа, преглед на темите и характеристики на персонажите в пиесите, видяни през призмата на критиците, които са писали за съответните постановки.

След като отбелязва в заключителната глава, че неговата монография е първата в България, която разглежда творчеството на Пинтър, дисертантът пропуска да спомене какви именно са неговите открития, кои са приносните моменти на неговото изследване и не обобщава кои именно са специфичните характеристики на българския прочит на Пинтър. Друг въпрос, който е особено значим според мен е, че ако са установени съществени разлики или прилики между британския и българския сценичен прочит на Пинтър, то на какво отдава тези различия/прилики докторантът?

Забелязват се неточности в изказа, които също би следвало да се прецизират в един докторантски труд. Например:

- Изписването на имената на театри: „театър Олдуич“ (стр.14), думата театър някъде е преведена, някъде е транслитерирана: „Джим Хейнс – американец, основал Единбург Травърс Тиътър Клъб“ (стр. 18), „Кралска Шекспирова компания“ вместо Кралския Шекспиров театър в Лондон (стр. 12), преведена на друго място в текста като „Роял Шейкспиър Кампъни“ (стр. 19) и други.

- Необосновани твърдения, към които липсва аргументация като „Жизненото драматургично творчество в Англия получава по-голямата част от своята енергия от виталния английски театър, толкова мразен от много американски театрали днес“. (стр. 15) „С изключение на представлението в Театър „София“, всички други спектакли се плъзгат по повърхността на текста“. (стр. 278)

- Фактологични неточности: „английските драматурзи през 70-те години е възходът на фриндж или алтернативният театър, лондонски еквивалент на нюйорския Бродуей“ (стр. 18), като авторът вероятно има предвид оф-Бродуей или дори оф-оф-

Бродуей, като театри от различна големина, с различна философия и привличащи различна публика.

4. Публикации и участия в научни форуми

Посочени са пет публикации, от които четири са по темата на дисертацията, което отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на действащите в БАН правилници за неговото прилагане. В биографичната справка, представена от докторанта за конкурса, не е посочено участие в научни форуми, конференции или колоквиуми.

5. Заключение

Представената дисертация съответства на законовите изисквания и представлява несъмнено оригинален труд. Той разкрива добрата информираност на докторанта, умението му да се ориентира в историческия и литературен контекст на Пинтъровото творчество. От друга страна, липсва дълбочина на анализа, който тръгва в различни посоки, липсва теоретична рамка, в която да се ситуира, като в текста в голяма степен преобладава есеистичният и публицистичният стил, които не се предполагат от жанра „дисертация“. За мен е безспорно, че това е труд, основан на старателни проучвания и сериозни натрупвания. В крайна сметка, моята оценка е по-скоро положителна, но все още нееднозначна. Тя ще бъде окончателно решена в хода на публичната защита.

04. 10. 2019 г.

Доц. д-р Александра Главанакова

